TILSYNSRÅDET FOR KRIMINALOMSORGEN

TILSYNSRAPPORT

Kriminalomsorgen Innlandet avd. lavere sikkerhet, Ilseng 3. mars 2026

Innholdsfortegnelse

1. Innledning ... 3
1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen ... 3
1.2. Gjennomføring av tilsynet ... 3
2. Tilsynsrådets vurderinger ... 4
2.1. Avdeling Ilseng og bygningsmassen ... 4
2.2. Unge innsatte ... 5
2.3. Mattilbudet ... 5
2.4. Kontaktutvalget ... 6
2.5. Bruk av tolk ... 7
2.6. Aktivitet og tid utenfor cellene ... 8
2.6.1. Dagsplan ... 8
2.6.2. Aktivitetstilbud ... 8
2.7. Venteceller, utelukkelser og selvisolering ... 12
2.8. Forebygging av selvdrapsrisiko ... 13
2.9. Tilgang til helsetjenester ... 13
2.10. Kontrolltiltak ... 14
2.11. Kontakt med omverden ... 15
2.12. Tilbakeføringsarbeid ... 16
3. Tilsynsrådets anbefalinger ... 18
4. Tilbakemelding og oppfølging ... 22

1. Innledning

1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen

Det nasjonale Tilsynsrådet for kriminalomsorgen ble etablert 1. januar 2025.[1] Tilsynsrådet er uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Tilsynsrådet består av en fast ledelse på tre personer: Verna Rege Nilssen, Oddvar Thorbjørnsen Faltin og Tonje Lilaas Larsen. Den lokale forankringen er videreført gjennom Tilsynsrådets fylkesbaserte sammensetning med lokale medlemmer. Sivilrettsforvaltningen har oppgaven som sekretariat for Tilsynsrådet.

Tilsynsrådet skal føre tilsyn med at personer som er innsatt i kriminalomsorgens institusjoner, behandles i samsvar med gjeldende rett og at deres velferd ivaretas. Tilsynsrådet skal også føre tilsyn med at personer som gjennomfører varetekt eller straff utenfor institusjon, behandles i samsvar med gjeldende rett.

Tilsynsrådet kan ta opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra innsatte, domfelte, siktede, botlagte, pårørende eller ansatte.

Tilsynsbesøket kan varsles på forhånd eller være uanmeldte. Domfelte og innsatte har rett til å kommunisere fortrolig med Tilsynsrådet og sekretariatet.[2]

Tilsynsrådet og sekretariatet har taushetsplikt etter forvaltningsloven. Taushetsplikten omfatter også forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføreringen av straff utenfor fengsel.[3]

Det skal skrives en tilsynsrapport etter hvert tilsyn.[4]

1.2. Gjennomføring av tilsynet

Tirsdag 3. mars 2026 var Tilsynsrådet på tilsyn i Kriminalomsorgen Innlandet, avd. lavere sikkerhet, Ilseng (heretter avdeling Ilseng) fra kl. 09.00 til 18.00.

Følgende personer deltok fra Tilsynsrådet:

- Oddvar Thorbjørnsen Faltin (nestleder)
- Anders Koldem (lokalt medlem)
- Erik Melby (lokalt medlem)
- Ane Grindstad (sekretariatet)
- Elisabeth Røste (sekretariatet)

Fengselet ble varslet om tilsynsbesøket i brev 7. januar 2026. Det ble innhentet dokumentasjon i forkant av tilsynet.

Rapporten bygger i hovedsak på informasjon fra fengselsledelsen, samtaler med ansatte, innsatte, egne observasjoner og mottatt dokumentasjon.

Fengselet bisto velvillig under gjennomføringen av besøket.

Endelig tilsynsrapport ble sendt til avdeling Ilseng 21. oktober 2026.

---

[1] Tilsynsrådet for kriminalomsorgen er opprettet i medhold av straffegjennomføringsloven kapittel 2 A, se Prop. 46 L (2022–2023). Tilsynsrådets ansvar og oppgaver er nærmere regulert i forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen.
[2] Straffegjennomføringsloven § 9 a.
[3] Straffegjennomføringsloven § 9 c første ledd.
[4] Forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen § 7.

2. Tilsynsrådets vurderinger

2.1. Avdeling Ilseng og bygningsmassen

Avdeling Ilseng er en lavsikkerhetsavdeling under Kriminalomsorgen Innlandet, og ligger i Stange kommune. Fengselet har ordinær kapasitet på 86 plasser for menn. På tilsynspunktet bar området rundt fengselet preg av at Statsbygg var i ferd med å bygge et høysikkerhetsfengsel i umiddelbar nærhet. Fengselets kapasitet var på tidspunktet for tilsynet derfor redusert til 78 plasser.

Plassene er fordelt på åtte enkeltceller og 35 dobbeltceller som er plassert i ett felles bygg. Bygget er delt inn i fire avdelinger, O1 og N1 (første etasje), og O2 og N2 (andre etasje).

Den generelle standarden på bygningsmassen fremsto som dårlig. Møbler i fellesområdene var slitt, vinduene på enkelte av cellene var ødelagt, og lokkene på enkelte toalett var ødelagt. Fengselet bør utføre nødvendig vedlikehold, og skifte ut slitt og ødelagt inventar. Vi er kjent med at fengselet ønsker å involvere de innsatte i denne prosessen, noe vi ser som positivt.

I fellesområdene har de innsatte tilgang til et biljard-rom, hvor det ble plassert to nye biljardbord i 2025. Bordene fremsto allerede slitt, og innsatte hadde bedt om at duken og vantet på bordene ble skiftet, uten at det var blitt gjort noe med. Tidligere ble det spilt musikk i området med biljardbordene, men dette forsvant etter overgangen fra FM til DAB.

Fengselet benyttet et calling-anlegg til å gi beskjeder til innsatte. Anlegget fungerte ikke tilfredsstillende på tilsynstidspunktet. Lyden fra høyttalerne var dårlig, og setninger ble kuttet. På flere rom fungerte ikke lyden i det hele tatt, mens den andre steder hadde veldig lav lyd. Fengselet forklarte at de hadde forsøkt å bytte ut høyttalerne, men at det var et gammelt system. Ledelsen viste til oppgraderinger ved det nye bygget, men Tilsynsrådet kan ikke se at dette gjelder calling-anlegget på avdelingen med lavere sikkerhetsnivå, og mener fengselet bør skifte ut calling-systemet eller finner andre måter å levere beskjeder til innsatte på.

Utbyggingen av det nye fengselet på Ilseng startet sommeren 2025, og forventes å være ferdigstilt sommeren 2028. Lavsikkerhetsavdelingen vil få benytte seg av aktivitetshallen ved den nye høysikkerhetsavdelingen. Ellers vil lavsikkerhetsavdelingen bestå slik som den gjorde på tilsynstidspunktet.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- utfører nødvendig vedlikehold, og skifter ut slitt og ødelagt inventar.
- gjennomfører vedlikehold av biljardbordene, og jobber for musikk-tilbud i fellesområdene.
- skifter ut calling-systemet eller finner andre måter å levere beskjeder til innsatte på.

2.2. Unge innsatte

Fengselet hadde ingen innsatte under 18 år, men ni innsatte i aldersgruppen 18 til 24 år. I 2025 hadde fengselet 49 innsatte i denne aldersgruppen. Fengselet har ikke en egen ungdomsansvarlig, men flere betjenter har særskilt ansvar for de unge innsatte. Det er også en egen gruppe betjenter som er kontaktbetjent for innsatte under 24 år. Dette gir ifølge fengselet en høyere kompetanse på særlige behov hos unge innsatte, både under soningen og som forberedelse til løslatelse. Fengselet bør jobbe for å få på plass en stilling som ungdomsansvarlig. Dette vil blant annet gi tilgang til et nettverk av ungdomsansvarlige i hele landet, der kompetanse og gode erfaringer deles.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- arbeider for å få på plass et ungdomsteam eller en ungdomsansvarlig for innsatte mellom 18 og 24 år.

2.3. Mattilbudet

Innsatte ved avdeling Ilseng har ikke tilgang til eget kjøkken, og har dermed ikke mulighet til å tilberede egen mat. Fengselet tilbyr heller ikke eget kjøleskap på cella, eller felles kjøleskap på avdelingen. Fengselet forklarte at de var redd for at mat på cella kunne føre til søl.

Siste måltid i fengselet er kveldsmat fra klokken 19 til 20, som fører til at de innsatte må faste i 11 timer. Fengselet hadde ikke brødvarer tilgjengelig ute på avdeling, annet enn til innsatte med diabetes.

Tilsynsrådet er kritiske til at innsatte på Ilseng ikke har mulighet til selvforpleining. Vi mener fengselet bør jobbe for å få på plass en kjøkkenmulighet for de innsatte, slik at de kan tilberede egen varmmat utenfor de faste fellesmåltidene. Tilsynsrådet mener at muligheten til å tilberede egen mat burde være en del av rehabiliteringstilbudet. De innsatte er aktive menn, og mange trener på ettermiddag/kveld uten tilgang på annen mat enn suppe/nudler, snacks og sjokolade etter kveldsmaten klokken 20.

Avdeling Ilseng får varmmat levert fra avdeling Kongsvinger. Kjøkkenet lokalt varmer opp maten igjen. Innsatte opplever lite variasjon i menyen som rulleres, og at mye av maten er overkokt, har dårlig tyggemotstand og inneholder lite friske grønnsaker. Fengselet informerte om at de tidligere hadde hatt to kokker ansatt i fengselet, som sammen med kjøkkenassistenter lagde og serverte alle måltider til de innsatte. På tilsynstidspunktet hadde fengselet kun en kokk på dagtid i hverdager. Fengselet mente at det ikke ville være mulig for kokken, selv sammen med innsatte, å lage måltidene i fengselet. Tilsynsrådet viser til at en slik løsning vil kunne føre til sysselsetting av innsatte som kan få med seg kompetanse og erfaring til løslatelse. Tilsynsrådet mener fengselet bør undersøke muligheten for å ansette en ekstra kokk, eller prøve ut en løsning for matlagning av en kokk i samarbeid med et utvalg innsatte, dersom det ikke innføres selvforpleining.

Fengselet tilbyr ikke juice i kantina. Det er heller ikke mulig å kjøpe juice i kiosken eller på drikkeautomat. Tilsynsrådet oppfattet at det handlet om likhet mellom enhetene, da ingen av fengslene ved Kriminalomsorgen Innlandet tilbyr juice. En forklaring som ble lagt frem var også at juicen ville bli dårlig hvis den stod i romtemperatur over tid, eller at det kunne brukes til sats. Tilsynsrådet mener at det er en problemstilling som kunne vært løst ved at fengselet

fikk på plass kjøleskap på cellene eller på avdeling, eller ved at det blir servert til måltidene. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet gir de innsatte tilgang til juice.[5]

Innsatte ved avdeling Ilseng hadde vannkoker ved fellesområdet. Innsatte hadde imidlertid ikke tilgang til termoser, noe som førte til at de måtte fylle opp flere termokopper dersom de trengte en større mengder. Fengselet hadde heller ikke mikrobølgeovn på avdelingen. Under fastetiden førte dette til at de som fastet, og som fikk måltidene utlevert til vanlige tidspunkt, ikke fikk varmet opp maten igjen senere enn klokken 20, når matsalen stenger etter kveldsmat.

Fengselet har et samarbeid med den lokale Coop Extra-butikken som har en egen liten kiosk inne på fengselsområdet. Kiosken er åpen en dag i uka. Det er ansatte fra Coop Extra som jobber i kiosken, og fengselet har ikke tilgang utover åpningstidene. Tilsynsrådet mener at fengsel bør, i samråd med butikken, se på muligheten for at butikken kan holdes åpen mer enn en dag i uka, og om innsatte kan sysselsettes ved å delta i arbeidet med kiosken.

Det er heller ikke anledning for innsatte som hadde vært på permisjon og handlet på matbutikk utenfor fengselet, å ta med seg matvarer inn i fengselet. Dersom det er varer innsatte ønsker seg, som ikke er tilgjengelig i kiosken, bør fengselet undersøke muligheten for å bestille varene til kiosken. Tilsynsrådet fikk inntrykk av at tilbudet i kiosken i hovedsak var begrenset til sjokolade, snacks og hygieneartikler.

Tilsynsrådet mener det bør være en større tilgang til sunne alternativer, som for eksempel frukt, for de som ønsker det. På tilsynstidspunktet fikk innsatte utdelt en frukt etter middag. Fengselet bør sørge for at innsatte daglig får en større tilgang til alle typer frukt.[6]

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- legger til rette for selvforpleining.
- sørger for at innsatte får mat og drikke som er tilfredsstillende når det gjelder helse og ernæring.
- ser på muligheten for at innsatte kan ha tilgang på kiosken mer enn en dag i uka, og sysselsettes ved å delta i arbeidet med kiosken.
- lar de innsatte påvirke utvalget i kiosken i fengselet.

2.4. Kontaktutvalget

De innsatte ved avdeling Ilseng hadde ikke kontaktutvalg, men en kontaktmann. Fengselet begrunnet dette blant annet med at mange hadde korte opphold i fengselet og at det var vanskelig å rekruttere medlemmer. Det hadde vært gjort forsøk på å sette sammen et utvalg med flere representanter.

Fengselet bør finne måter å gjøre rollen som innsattrepresentant mer attraktiv på. Fengselet har mange innsatte, og Tilsynsrådet mener fengselet burde jobbe for å ha mer enn én representant for de innsatte. Dette vil gjøre ordningen mindre sårbar ved overlapping etter bytte av representant, samt bidra til mangfold i erfaringsutveksling mellom ledelsen og de innsatte.

I arbeidslivet er tillitsvalgtrollen en rolle det blir satt av egen tid til. Tilsynsrådet mener at tillitsvalgts-rollen burde inngå som en del av sysselsettingen ved fengslet. I et fengsel som på

[5] Rundskriv KSF 3/2004 Retningslinjer om kosthold, se punkt 3.3.
[6] Rundskriv KSF 3/2004 Retningslinjer om kosthold, se punkt 1 andre avsnitt.

Ilseng, med mange nyinnsettelser, kan en tillitsvalgt ha en viktig funksjon ved for eksempel å bidra med informasjon til innsatte ved innsettelse. I tillegg er det viktig at tillitsvalgte får tid og mulighet til å snakke med de innsatte om saker som angår dem. At det inngår som en del av sysselsettingen vil også kunne gjøre rollen mer attraktiv.

Fengselsledelsen og kontaktmannen hadde ingen faste møtetidspunkter, og Tilsynsrådet fikk inntrykk av at flere møter hadde blitt avlyst. Ledelsen forklarte at døren til avdelingsleder alltid var åpen, og at kontaktmannen kunne komme dit for samtaler uten avtale. Tilsynsrådet mottok informasjon om at fengselet i stor grad svarer på konkrete saker som blir løftet inn til ledelsen på vegne av de innsatte, men at svarene ikke alltid er like godt begrunnet.

Vi fikk informasjon om at nåværende kontaktmann snart skulle løslates, men at det var svært vanskelig å rekruttere en ny. Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på om fengselet har fått på plass en ny kontaktmann, eller et kontaktutvalg.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- tilrettelegger for at rollen som tillitsvalgt inngår som en del av sysselsettingen.
- finne måter å gjøre rollen innsattrepresentant mer attraktiv.
- jobber for å få på plass mer enn én innsattrepresentant.
- legger opp til faste møtepunkter med et kontaktutvalg, og at det gis gode begrunnelser ved svar på saker som tas opp.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om fengselet har fått på plass en ny kontaktmann, eller et kontaktutvalg.

2.5. Bruk av tolk

Avdeling Ilseng skal bruke «tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste».[7] Fengselet må sikre at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet.

Andre innsatte skal, så langt mulig, ikke hjelpe til med å tolke vedtak, informasjon om progresjon i soningen eller annen informasjon som omfatter personsensitive opplysninger. Tilsynsrådet vil understreke at innsatte som kan gjøre seg forstått med enkle ord, likevel kan ha behov for tolk for å forstå mer komplisere vedtak eller annen informasjon, for eksempel av betydning for progresjon i soningen.

Avdeling Ilseng rapporterte om at de ikke hadde brukt penger på tolk i 2025. Fengselet mente at alle innsatte i 2025 snakket eller forstod norsk eller engelsk. Tilsynsrådet har samtidig mottatt informasjon om at det har vært tilfeller der medinnsatte har blitt benyttet som tolk, fordi utenlandske innsatte ikke har forstått informasjon fra fengselet. Tilsynsrådet er også kjent med at helseavdelingen har brukt tolk i samme periode. Tilsynsrådet mener derfor at det tilsynelatende har vært behov for tolk uten at fengselet har benyttet tolk.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- sikrer at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet. I den utstrekning det er nødvendig, må fengselet benytte tolk.

[7] Tolkeloven § 6 første ledd, jf. § 2 andre og tredje ledd.

2.6. Aktivitet og tid utenfor cellene

2.6.1. Dagsplan

Etter straffegjennomføringsloven § 17 første ledd har innsatte som utgangspunkt rett til fellesskap med andre innsatte. Begrensninger i retten er et inngrep i retten til privat- og familieliv, og krever hjemmel i lov.[8]

Alle innsatte ved avdeling Ilseng må møte til oppstilling klokken 07.10, og igjen klokken 12.20. Tilsynsrådet ble fortalt at det tidligere hadde vært slik at opptellingen hadde skjedd uten at de innsatte måtte stille opp.

De innsatte opplevde at oppstillingen ble innført på bakgrunn av at fengselet slet med å få enkelte innsatte opp på morgenen. Alle innsatte må vente til sistemann er på plass, noe de innsatte omtalte som upopulært på vinterstid. Noen av de innsatte mente det var problematisk at fengselet skjerpet praksis som følge av at enkelte medinnsatte ikke sto opp i tråd med forventningene fra fengselet. Tilsynsrådet mener fengselet bør evaluere type registrering og nødvendigheten for oppstilling fortløpende, i samråd mellom ledelsen, ansatte og innsatte.

Innsatte låses inn på avdelingen klokken 22.15. Etter innlåsning får innsatte bevege seg fritt i avdelingen tilhørende cella.

I motsetning til en del andre fengsler med dobbeltceller, har ikke innsatte ved avdeling Ilseng egne nøkler til cellene, og har derfor ikke anledning til å låse dørene selv. Tilsynsrådet mener at det bør være mulig å låse for de som ønsker det, og anbefaler at fengselet finner en tilfredsstillende løsning for dette. Slik vi forsto fengselet hadde de denne praksisen for å motvirke utfordringer med at de innsatte kunne glemme nøkkel på rommet, mens romkameraten låste.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- evaluerer nødvendigheten av oppstilling fortløpende.
- finner en mulighet for at de innsatte kan låse døren inn til cellene, slik at kun den/de som bor på den enkelte cellen har tilgang.

2.6.2. Aktivitetstilbud

Fengselet skal legge til rette for at de innsatte får et tilfredsstillende aktivitetstilbud.[9] Straffegjennomføringsloven regulerer ikke innholdet eller mengden av dette tilbudet, men det skal gjøres «så langt det er praktisk mulig».[10]

Avdeling Ilseng rapporterte om 81% aktivitet i 2025. Fengselet forklarte at målkravet på 85% ikke ble nådd på grunn av et periodevist høyt sykefravær blant ansatte, samt en innsattgruppe der enkelte hadde behov for særlig tett oppfølging.

Fengselet tilbyr arbeid på verksted, i gårdsdrift, kjøkkentjeneste og vaskeri. Alle avdelingene har også en avdelingsassistent[11], som blant annet vasker inne på alle cellene hver dag.

[8] Grunnloven §§ 102 og 113 og EMK artikkel 8.
[9] Straffegjennomføringsloven § 18.
[10] Straffegjennomføringsloven § 17 første ledd første punktum.
[11] Omtalt av fengselet som «ganggutt». Tilsynsrådet mener at det kan fremstå som nedlatende å tiltale voksne menn som gutter, og at ord som «avdelingsassistent», «kjøkkenassistent» og «vaskeriassistent» er bedre.

Tilsynsrådet merket seg at flere innsatte ønsket å vaske sin egen celle, og anbefaler at fengselet gir de innsatte som ønsker det, mulighet til å vaske cella på egenhånd.

Fengselet tilbyr undervisning gjennom Storhamar videregående skole. Innsatte ved Ilseng følger sjeldent et ordinært skoleløp under soning, fordi de fleste har korte dommer. Innsatte har også mulighet for selvstudier tre dager i uken. Noen av klasserommene var små og mørke, og på datarommet hang det gardiner med barnemotiv. Tilsynsrådet mener at fengselet bør skifte ut gardinene til noen med et mer nøytralt motiv.

Alle innsatte får samme dagpengesats uavhengig av type arbeid. I en del fengsler vi har besøkt har vi fått informasjon om at dagpengesatsen er noe høyere for arbeid blant annet på kjøkkenet og i vaskeriet, fordi dette er tillitsoppgaver som fengselet tildeler enkelte innsatte. Dette er oppgaver som stiller særlige krav til selvstendighet i arbeidet, samt at det enkelte steder medfører lange arbeidsdager. På spørsmål om hvorfor ikke dette praktiseres ved Ilseng fengsel begrunner ledelsen dette med at det er Kriminalomsorgsdirektoratet som setter dagpengesatsen. Ulik praksis rundt dette kan lett føre til misnøye og uro blant de innsatte.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- gir de innsatte som ønsker det, mulighet til å vaske cella på egenhånd.
- skifter ut gardinene i datarommet til noen med et mer nøytralt motiv.

Verksted, gårdsdrift og småindustri

Begge verkstedene i fengselet har plass til åtte innsatte hver. Verkstedene tilbyr fulle arbeidsdager, fra klokken 8 til 15. De innsatte bygger boder, små stabbur og gapahuker, og hadde mulighet til å tegne egne tegninger som de deretter bygget ut fra. I perioder hvor fengselet ikke får produktbestillinger, har de innsatte frie tøyler til å bygge det de ønsker. Ilseng fengsel har også tilbud om tømrerkurs.

De innsatte som var i verkstedet på tilsynstidspunktet, hadde lite behov for oppfølging fra verksbetjentene. Betjentene var likevel tilgjengelige til enhver tid, men trakk tidvis inn i vaktboksen for å gjøre kontorarbeid. Det var et problem at det var lite bufferkapasitet blant verksbetjentene. Det var også vanskelig å skaffe vikarer. Dette førte til at det ofte var redusert drift, ved at det ene eller begge verkstedene måtte holdes lukket. Dette kunne skje så ofte som ukentlig.

På tilsynstidspunktet hadde fengselet ett bygg for gårdsdrift (G1) og ett for småindustri (G2). Fengselet informerte om at bygningen som huset disse skulle rives, og at noe av G1 ville flyttes over i et nytt bygg, men at mye av gårdsdriften ville være uten fast tilholdssted.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- jobber aktivt for å knytte til seg vikarer, og tilstreber å holde verksdriften og aktivitetstilbudene åpne hver dag, selv ved sykefravær.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om overføringen til nytt bygg innebærer at færre innsatte kan sysselsettes ved G1 og G2, eller tilsvarende avdelinger.

Undervisningskjøkken og vaskeri

Undervisningskjøkkenet er plassert i samme bygg som skolen, og har plass til fire innsatte. Fengselet tilbød matkurs som gikk over to uker. De innsatte som deltok på kjøkkenet lagde ulik mat, som deretter ble spist av de innsatte som lagde den. Matkursene ble gjennomført av en lærer fra Storhamar videregående skole. Fengselet fortalte at dette var et veldig populært tilbud blant de innsatte.

I tillegg til matkursene har fengselet åtte plasser i kjøkkentjeneste, hvor innsatte bidrar i matsalen ved fengselets måltider. Tilsynsrådet fikk informasjon som tilsier at det var noe uklarhet blant de innsatte rundt premissene for å få anledning til å utføre kjøkkentjeneste. Enkelte hadde en oppfatning om at utenlandske innsatte i fengselet ikke fikk delta i kjøkkentjenesten i like stor grad som andre, og at denne gruppen følte på diskriminering for at norske innsatte ble prioritert til den typen arbeid. Fengselet bør påse at alle innsatte som ønsker å delta i kjøkkentjenesten så langt mulig får gjøre det i løpet av soningen og at man bruker tid på å informere om bakgrunnen for at man får eller ikke får delta.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- forsøker å legge til rette for at alle innsatte som ønsker å delta i kjøkkentjenesten får gjøre det i løpet av soningen.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- hvordan fengselet velger ut hvem som får kjøkkentjeneste, og hvor ofte innsatte som jobber i kjøkkenet rulleres.
- om det stemmer at innsatte med utenlandsk bakgrunn i mindre grad enn andre får jobbe på kjøkkenet, og eventuelt hvorfor.

Øvrige aktiviteter

Tilsynsrådet fikk på tilsynstidspunktet inntrykk av at mange av de daglige aktivitetstilbudene hadde blitt begrenset som følge av manglende ressurser, manglende initiativ, i tillegg utbyggingen av det nye fengselet.

Uteområdene var blitt mindre, og de innsatte hadde ikke lenger tilgang til blant annet gangveien i området rundt fengselet. Innsatte fortalte at det hadde blitt gjennomført tre til fire gåturer utenfor fengselet i perioden januar til mars 2026, men at det var ønske om hyppigere turer. Det hadde blitt gjennomført noen andre fremstillinger i samme periode, uten at vi er kjent med hvilke aktiviteter disse fremstillingene inneholdt. Tilsynsrådet merket seg også at det fantes en ishockey-bane på baksiden av verkstedet. Fengselet forklarte at det var eksterne som eide banen, og at de ikke var sikre på om de innsatte kunne få benytte seg av denne.

Fengselet hadde tidligere avtale med en golfbane i nærheten, hvor inntil fem innsatte deltok i green-vedlikehold og fikk spille en runde i uka som betaling hvis de ønsket. Fengselet forklarte at dette tilbudet ikke lenger var i bruk, fordi det var for lite rekruttering blant de innsatte. Tilsynsrådet er usikre på om de innsatte var klar over at tilbudet fantes, og anbefaler at fengselet undersøker om dette fortsatt er en mulighet, og deretter sikrer at golf-tilbudet er kjent for alle innsatte.

Avdeling Ilseng har ingen aktivitør i fengselet, og de innsatte igangsetter derfor aktiviteter ved eget initiativ. Da Tilsynsrådet var på tilsyn fikk vi vite at daværende kontaktmann blant annet arrangerte turneringer i biljard og ping-pong, i tillegg til quiz og bingo ukentlig.

Fengselet bidro med gevinster. Vi har fått tilbakemelding om at de innsatte ønsker seg flere felles arrangementer, som for eksempel grilling.

Innsatte ved fengselet hadde ikke DVD-spiller på cella, og heller ikke i fellesområdet ute på avdelingen. De aller fleste fengsler i Norge tillater dette. Innsatte hadde også etterspurt PlayStation på spillrommet i fjerde etasje. Fra fengselets side ble det sagt at dette var noe de så på muligheten for å få til.

Tilsynsrådet har også fått informasjon om at de innsatte mener det er et dårlig utvalg TV-kanaler. TV-en i fellesarealet var forholdsvis liten sett hen til størrelsen på rommet. Vi mener derfor at fengselet burde bytte ut TV-en til en større, slik at den passer størrelsen på rommet og antall innsatte som benytter seg av den. Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på om det benyttes en felles TV-pakke for hele kriminalomsorgen, eller om det er mulig å tilpasse denne. Hvis det er mulig å tilpasse anbefaler vi at fengselet går i dialog med de innsatte, for eksempel gjennom et kontaktutvalg, for å velge ut aktuelle kanaler.

Biblioteket var godt utstyrt, og Tilsynsrådet fikk inntrykk av de innsatte var fornøyd med tilbudet. Biblioteket hadde også tilbudt seg å stille med DVD-er dersom DVD-spillere ble tilgjengelig for de innsatte.

Innsatte ved fengselet har tilgang til ett treningsrom. Tilsynsrådet oppfattet arealet som lite, og rommet som trangt. Da vi var der var det også noen av treningsapparatene som ikke fungerte, blant annet tredemøller og sykler.

De innsatte videreformidlet en opplevelse av at ansatte i fengselet sjeldent var ute på avdelingene sammen med dem. Fengselet begrunnet dette med at betjentene har andre gjøremål som fører til at de ikke har mulighet til å delta i fellesskapet. Tilsynsrådet merket seg at det til tider satt flere betjenter i vakta, i perioder hvor det tilsynelatende ikke var behov for det. Slik vi ser det vil deltakelse i innsattmiljøet bidra til at innsatte og ansatte kjenner hverandre bedre, noe som inngir til økt tillit, og at innsatte kan få svar på generelle spørsmål uten at de må rette en formell henvendelse.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- i samarbeid med et kontaktutvalg, legger en plan for felles arrangementer på kveld og helg gjennom året.
- jobber for å få på plass en aktivitør.
- tillater at innsatte får ha DVD-spillere på cella.
- i samråd med de innsatte utbedrer og innreder fellesarealene på en god måte.
- reparerer eller skifter ut treningsapparatene i treningsrommet fortløpende.
- øke tilstedeværelsen av ansatte blant de innsatte.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om innsatte har fått tilgang til PlayStation i spillrommet.
- om det benyttes en felles TV-pakke for hele kriminalomsorgen, eller om det er mulig å tilpasse denne. Hvis det er mulig å tilpasse anbefaler vi at fengselet går i dialog med de innsatte, for eksempel gjennom et kontaktutvalg, for å velge ut aktuelle kanaler.

2.7. Venteceller, utelukkelser og selvisolering

Avdeling Ilseng har ikke sikkerhetsceller eller sikkerhetsseng, men fem venteceller. Disse cellene er plassert på V-avdelingen, i samme bygg som vakta og besøksavdelingen. Ventecellene har toalett, vask og speil, seng med dyne og pute, en skrivepult og en liten TV-skjerm. Avdelingen har også eget dusj-rom og en liten luftegård, og de innsatte har tilgang til telefon.

Fengselet forklarte at cellene ble bruk av innsatte som var utelukket, eller innsatte som ønsket å trekke seg unna fellesskapet for ro og fred. Cellene ble også brukt av innsatte som følte seg utrygge på egen celle, og som ønsket å sove nærmere betjenter i vakta. Fengselet tilbyr at innsatte kan oppholde seg på ventecellene med døra åpen, og være i fellesskap med de andre på avdelingen. Innsatte på ventecellene spiste som hovedregel alle måltider inne på cella.

Av 153 utelukkelser i perioden februar 2025 til februar 2026 var 62 isolasjon etter eget ønske. Fengselet informerte om at disse utelukkelse hadde en snittvarighet på rundt 4 døgn, og at den lengste hadde hatt en varighet på 14 dager. Tilsynsrådet oppfatter antall utelukkelser av eget ønske som høyt, og mener at fengselet bør jobbe for å redusere bruken av utelukkelse, og jobbe for at innsatte ikke velger å isolere seg.

Fengselet forklarte at de til tider har innsatte med psykiske tilstander som gjør at oppholdet i fengselet blir vanskelig, og at de innsatte derfor velger å utelukke seg. Fengselet forklarte at de har avklaringssamtaler med de innsatte som velger utelukkelse, men at det er opp til den enkelte innsatte å ta ansvar for å fortelle fengselet om sin situasjon. Innsatte som sliter psykisk er blant de innsatte som Ilseng overfører til fengsler med høyere sikkerhetsnivå. Tilsynsrådet mener at innsatte ikke bør sone mer på høyere sikkerhetsnivå enn det som er nødvendig. Der fengselets rammer ikke muliggjør tilstrekkelig ivaretakelse, bør fengselet se på muligheter for tilrettelegging, overføring til institusjon eller et annet lavsikkerhetsfengsel.

Tilsynsrådet fikk også inntrykk av at en del innsatte valgte å utelukke seg fordi de ikke ønsket å være på dobbeltcelle. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet undersøker om det kan tilrettelegges for områder i fengselet hvor innsatte kan trekke seg tilbake uten å utelukkes, dersom de har behov for å være alene. Slik fengselet var på tilsynstidspunktet, var det kun innsatte på enkeltcelle som hadde mulighet til å trekke seg tilbake og være alene i løpet av døgnet.

Innsatte som er utelukket fra fellesskapet, enten av fengselet eller av eget ønske, skal tilbys minimum to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.[12] Aktiviseringen av utelukkede innsatte var ifølge fengselet uforutsigbar. De forklarte dette med at de ikke hadde god nok bemanning til å ivareta de som sitter utelukket, men at de prioriterte å aktivisere de utelukkede fremfor de øvrige innsatte. Tilsyn og aktivisering av innsatte på V-avdelingen driftes ved siden av den ordinære driften, uten ekstra bemanning. Fengselet mente at varigheten på utelukkelsene kunne vært kortere dersom høysikkerhetsfengslene hadde hatt flere plasser, da mange av de utelukkede ved Ilseng fengsel sitter utelukket i påvente av overføring til høyere sikkerhetsnivå.

[12] Europarådet: Komiteen for torturforebygging (CPT), Report to the Norwegian Government on the visit to Norway 2018, CPT/Inf (2019) 1, avsnitt 82.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- aktivt arbeider for å få ned antall utelukkelser.
- iverksetter tiltak som forebygger og reduserer omfanget av selvisolasjon.
- ser på muligheter for tilrettelegging ved fengselet, overføring til institusjon eller et annet lavsikkerhetsfengsel, der dagens rammer ikke muliggjør tilstrekkelig ivaretakelse.
- undersøker om det kan tilrettelegges for områder i fengselet hvor innsatte kan trekke seg tilbake uten å utelukkes, dersom de har behov for å være alene.

2.8. Forebygging av selvdrapsrisiko

Tilsynsrådet har gjennomgått noen av kartleggingsskjemaene og tiltaksplanene som fengselet opprettet i 2025. Tilsynsrådet er positive til at enkelte ansatte ved fengselet skriver utdypende kommentarer til avkrysningene i kartleggingsskjemaet, og anbefaler at fengselet fortsetter å arbeide med skjemaene på den måten.

Tilsynsrådet fant flere eksempler på at fengselet ikke hadde opprettet tiltaksplan selv om kartleggingsskjemaet indikerte forhøyet selvdrapsrisiko.

Avdeling Ilseng hadde ingen selvdrapsforsøk i 2025, men ett kort tid før tilsynet i 2026. Kartleggingen for selvdrapsrisiko ble gjennomført først et par dager etter innkomst ved Ilseng. Tilsynsrådet kan ikke se at det ble opprettet tiltaksplan, selv om det var krysset av for risikofaktorer i kartleggingsskjemaet. Tilsynsrådet understreker at innsatte skal kartlegges ved innkomst, og at det alltid skal opprettes tiltaksplan der kartleggingen viser forhøyet risiko. Tiltaksplanen kan inneholde ulike typer tiltak, som kan tilpasses den innsattes behov for oppfølging

Vi vil likevel bemerke at oppfølging av innsatte og journalføring i etterkant av selvdrapsforsøket fremsto som tilfredsstillende.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- fortsetter å skrive utdypende kommentarer til avkrysningene i kartleggingsskjemaet.
- alltid lager tiltaksplaner ved forhøyet selvdrapsrisiko.

2.9. Tilgang til helsetjenester

Avdeling Ilseng har en lege til stede i fengselet hver mandag og torsdag. Avdelingen har også to sykepleierne på fulltid, som tilbyr drop-in timer for de innsatte. De dagene lege ikke er til stede i fengselet er det sykepleierne som tar imot de innsatte. Drop-in er åpent fire dager i uken fra klokken 08.15. Innsatte som ønsker time plasserer seg i gangen utenfor kontoret og venter i kø. Drop-in holder åpent helt til alle innsatte som sitter i kø har vært inne. De innsatte kan oppleve en del venting, da alle får beskjed om å møte opp utenfor kontoret ved åpningstid. Tilsynsrådet har fått informasjon om at en del innsatte er misfornøyde med helsetilbudet, og at de i mange tilfeller får beskjed om å ta smertestillende medisiner uten at det blir undersøkt hvorfor den enkelte har smerter.

Fengselet opplevde at tannlegetilbudet fungerte bra. Tannpleier kommer regelmessig innom fengselet, og ellers tar fengselet med seg innsatte til tannklinikk i Hamar. Samtidig er

Tilsynsrådet kjent med at en del innsatte opplever at det er høy terskel for å bli henvist til tannlege.

DPS-tjenesten deles med fengselet på Hamar, og er ved Ilseng en til to dager i uken.

Fengselet informerte om at de ringer legevakt ved behov, men Tilsynsrådet fikk inntrykk av at innsatte opplever at fengselet har høy terskel for å kontakte både DPS og legevakt ved akutt behov for hjelp. Fengselet bør sikre at innsatte opplever å bli tatt på alvor for sine helseplager, både av helseavdelingen og øvrige ansatte. Videre bør det være en lav terskel for å ta kontakt med legevakt hvis man er usikker på omfanget av helseproblemet.

Både innsatte og ansatte savnet muligheten for å ha helsetjenestene tilgjengelige i helgene. Fengselet bør jobbe inn mot ledelsen i kommunens helsetjeneste for å styrke helsetilbudet til de innsatte.

Fengselet sa at de ikke avlyser helserelaterte fremstillinger, men at det i enkelte tilfeller blir utsatt eller flyttet på dersom andre fremstillinger eller gjøremål dukker opp som gjør at det må foretas prioriteringer. Fengselet bør, i samarbeid med helseavdelingen, lage et system hvor det kan føres statistikk over alle helsefremstillinger som flyttes, med begrunnelse og ny oppsatt time.

Innsatte ved avdeling Ilseng har eget låsbart medisinskap på cella. Der kan de oppbevare faste medisiner i gruppen C-preparater. Andre medisinutleveringer skjer til faste tider i vakta. Sovemedisiner blir gitt ut på to tidspunkter på kvelden, et tidlig og et sent.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- sikrer at innsatte opplever å bli tatt på alvor for sine helseplager, både av helseavdelingen og øvrige ansatte.
- har lav terskel for å ta kontakt med legevakt hvis man er usikker på omfanget av helseplagene.
- jobber opp mot kommunen for å sikre tilstedeværelsen av helsepersonell, særlig på ettermiddag, kveld og helg.
- sikrer at helsefremstillinger blir gjennomført, og loggfører avlyste helserelaterte fremstillinger på en måte som gjør at det kan føres statistikk, og som sikrer notoritet rundt antall og hvordan avlysningene følges opp.
- involverer helseavdelingen i vurderingen av om det er forsvarlig å utsette en helserelatert fremstilling.

2.10. Kontrolltiltak

Avdeling Ilseng rapporterte om 11 beslag av cannabis, samt funn av 18 gram hasj, en pose med amfetamin og tre vape i 2025. Det ble samme år også gjort beslag av to smarttelefoner. Fengselet rapporterte om at rundt 20% av overføringene til høyere sikkerhet i 2025 var på grunn av funn av rusmidler.

Fengselet informerte om at innsatte som blir tatt med rusmidler får tilbud om russamtale, før den innsatte eventuelt blir overført til en enhet med høyere sikkerhetsnivå. Fengselet gjennomførte 14 russamtaler i 2025. Tilsynsrådet har fått informasjon om at enkelte innsatte har erfart å bli overført til høyere sikkerhetsnivå etter svært små funn, uten å ha bli tilbudt russamtale først.

Hundetjenesten hadde vært ved avdeling Ilseng 20 ganger i 2025 og en gang i perioden fra januar til mars 2026. Fengselet forklarte at hunden som regel markerer hver gang, men at det ikke alltid er funn. I løpet av hele 2025 hadde hundepatruljen gjort mellom 5 og 10 funn.

Fengselet gjennomfører romkontroll på alle celler hver morgen. Ved romkontroll tar betjentene en kikk inn på cella, uten å flytte eller løfte på eiendeler.

Mer grundige cellevisitasjoner gjennomføres vilkårlig eller ved mistanke. Antall visitasjoner varierer, men fengselet forklarte at det ofte er to celler i helgen, og én eller to celler på morgenrunden på hverdager. Fengselet erkjente at det ikke alltid ble lagt igjen lapp med informasjon til innsatte etter cellevisitasjon.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- tilbyr innsatte å gjennomføre russamtale ved funn, før det vurderes overføring til høyere sikkerhet.
- sikrer at det gis informasjon til innsatte om at det er gjennomført visitasjon av cellene i deres fravær.

2.11. Kontakt med omverden

Innsatte har rett til respekt for sitt privat- og familieliv.[13] Begrensninger i adgangen til kontakt med familie og andre nærstående krever hjemmel i lov, og må være nødvendig og forholdsmessig. Det følger av straffegjennomføringsloven at innsatte som hovedregel skal kunne motta besøk og benytte telefon for å ringe innenfor tilmålt ringetid.[14] Det er videre vanlig at innsatte tilbys mulighet til å gjennomføre digitalt besøk ved bruk av nettbrett i fengsel (videosamtaler). Muligheten for kommunikasjon med venner og familie på utsiden er av stor betydning, både for velferden under soningen og også som en forberedelse mot løslatelse.

Telefonboksene på Ilseng er plassert i et rom med tre båser, med åpning ved gulv og tak. Båsene har dør, men man kunne høre samtalene som foregikk inne i båsene veldig tydelig. Båsene er i tillegg små og mørke, og har mye tagging på veggene. Det er plassert en plast-stol i hver bås, og telefonene henger på veggen og er av en eldre versjon. Det er én lampe i taket, og ett vindu i rommet som var tildekket av folie. Tilsynsrådet opplevde det som lite innbydende og hyggelig. En telefon hang også på veggen utenfor båsene. Dette er, slik vi ser det, ikke fasiliteter som legger til rette for private samtaler, der innsatte skal motta både positive og negative nyheter fra familie og venner på utsiden.

Alle telefonene i rommet bør være i båser som bygges på en måte som gjør at de i større grad er lydisolert, i tillegg til at de bør ha hver sin lampe.

Fengselet forklarte at innsatte hadde mulighet til å gå til vakta for å spørre om å benytte seg av en trådløs «sosial-telefon», dersom de hadde behov for å ta en privat samtale i et eget rom. Ledelsen fortalte at det var lav terskel for å få benytte denne. Tilsynsrådet er kritiske til at de innsatte må dele privat informasjon for å få tilgang, i tillegg til at man kan stille spørsmål ved tilgjengeligheten. Fengselet bør se på muligheten for å få på plass flere telefoner, enten på telefonrommet, i andre deler av eksisterende bygningsmasse, eller trådløse telefoner man kan ta med seg.

[13] Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 og Grunnloven § 102
[14] Straffegjennomføringsloven §§ 31 og 32.

Innsatte ved avdeling Ilseng kan få besøk onsdager og en helgedag. Fengselet har tre besøksrom, plassert i samme bygg som vakta. På onsdager gjennomføres besøkene klokken 18 til 19, og 19.30 til 20.30. I helgene gjennomføres besøkene klokken 13 til 14, 14.30 til 15.30 og 16 til 17. Dersom innsatte får en times besøk, vil dette tilsi at fengselet har mulighet til å gjennomføre 24 besøk i uka, fordelt på omtrent 80 innsatte. Tilsynsrådet mener fengselet bør tilrettelegge for at flere innsatte kan få fysisk besøk i løpet av en uke.

Tilsynsrådet fikk informasjon om at innsatte tidligere hadde kunnet ta med besøk ut i gapahuken på fengselsområdet, men at dette ikke lenger var mulig på grunn av bygningsarbeidet med det nye fengselet.

Fengselet supplerer med videobesøk for de som ikke får fysisk besøk. Videobesøkene gjennomføres på besøksrom, som resulterer i at tilgangen på rom for gjennomføring av fysiske besøk begrenses. På grunn av utstrakt bruk av dobbeltceller mente fengselet det var vanskelig å tilby iPad-besøk på cella. Fengselet informerte om at de hadde tre iPader tilgjengelig.

Digitale besøk er ment å være et tillegg til fysiske besøk. Tilsynsrådet vurderer at kapasiteten for videobesøk er liten, både når videobesøk skal gjennomføres i besøksrommene, og når alle innsatte må dele på tre iPader.

Tilsynsrådet mener at den begrensede tilgangen til både telefon, fysiske og digitale besøk vanskeliggjør de innsattes mulighet til å opprettholde kontakt med familie og venner under soningen.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- oppgraderer telefonrommet, og påser at de er lydisolert og opplyst.
- skaffer flere telefoner.
- tilrettelegger for at flere innsatte kan få fysisk besøk i løpet av en uke.
- plasserer gapahuken slik at innsatte kan benytte den ved besøk, også mens byggingen av nytt fengsel foregår.
- tilrettelegger for videobesøk i andre rom enn besøksrommene.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hvordan besøkene fordeles og om det er ventetid for å få besøk.
- om fengselet klarer å møte etterspørselen fra de innsatte, eller om det er ventetid på iPad-besøk.

2.12. Tilbakeføringsarbeid

Avdeling Ilseng har omtrent 500 innsettelser i året. Mange innsatte har korte dommer, og mange er ved fengselet i en relativt kort periode. Det er kun et fåtall som soner ett år eller mer.

Omtrent 20% av de innsatte som kommer til Ilseng i løpet av et år overføres av ulike årsaker til fengsel med høyere sikkerhet. Det kan være utagerende adferd, brudd på regelverk eller behov for tettere oppfølging av helse.

Fengselet tilordner ikke kontaktbetjent til innsatte med kortere dommer enn 65-75 dager, bortsett fra for de under 24 år. Tilsynsrådet mener at kontaktbetjentordningen er et viktig virkemiddel for tilbakeføringen og rehabiliteringen av samtlige innsatte, også de som soner korte dommer. At en stor gruppe innsatte ikke får kontaktbetjent, kan medføre at de ikke får

den veiledningen de har behov for. En god kontaktbetjentordning vil også være viktig for å opprette kontakt med nødvendige hjelpeinstanser på utsiden.

Fengselet gjennomførte kun 19 BRIK-kartlegginger i 2025, av et måltall på 42. Fengselet begrunner det lave antallet med lav kapasitet og bemanning, og at vikarene ikke hadde kompetanse på BRIK. Tilsynsrådet mener uansett at 42 er et lavt tall, sett hen til at Ilseng hadde rundt 500 innsettelser i 2025. Det er også et lavt antall om man ser på antall betjenter i fengselet. En god BRIK-kartlegging, med individuelt tilpassede tiltak, som følges opp systematisk underveis i soningen, vil kunne bidra til redusert sannsynlighet for re-innsettelse.

Tilsynsrådet fikk tilsendt eksempler på BRIK-kartlegginger for gjennomgang i forkant av tilsynsbesøket. En del av spørsmålene og svarene er lite utfyllende. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet bruker BRIK-kartleggingsskjemaene i større grad, samt utnytter disse bedre for å styrke tilbakeføringsarbeidet. Fengselet bør arbeide for at alle ansatte og vikarer får opplæring i hvordan BRIK-kartlegginger skal gjennomføres.

Noen domfelte løslates før tiden, også uten at de har søkt om det selv. I noen tilfeller hender det at slik løslatelse skjer uten at den domfelte ønsker å forlate fengselet. Ifølge fengselet skjer dette aldri uten at den som løslates har egnet bolig på utsiden. Tilsynsrådet har imidlertid mottatt informasjon om at dette ikke alltid skjer. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet sørger for gode rutiner for å sikre at innsatte har et forsvarlig botilbud og en inntekt det er mulig å leve på ved løslatelse. Videre må vedtak om løslatelse fattes i god tid, slik at innsatte har mulighet til å forberede seg.

I perioden februar 2025 til februar 2026 overførte avdeling Ilseng 25 innsatte til soning med elektronisk kontroll eller overgangsbolig. Tallet fremstår lavt i lys av antall innsettelser.

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- sørger for tilstrekkelig kapasitet til å tildele kontaktbetjenter for alle innsatte.
- bruker BRIK-kartleggingsskjemaene i større grad, samt utnytter disse bedre for å sikre en god tilbakeføring av de innsatte.
- arbeide for at alle ansatte og vikarer får opplæring i hvordan BRIK-kartlegginger skal gjennomføres.
- påser at innsatte som løslates før endt tid har både inntekt og bolig.
- styrker tilbakeføringsarbeidet, slik at alle innsatte får en reell mulighet til å sone på så lavt sikkerhetsnivå som mulig for den enkelte.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om begrensning i tildeling av kontaktbetjenter er en lokal retningslinje.

3. Tilsynsrådets anbefalinger

Tilsynsrådet mener at avdeling Ilseng må sørge for at innsattes rettigheter og velferd ivaretas, uavhengig av overordnede rammebetingelser. Våre anbefalinger og punkter vi ønsker tilbakemelding på gjentas her:

Avdeling Ilseng og bygningsmassen

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- utfører nødvendig vedlikehold, og skifter ut slitt og ødelagt inventar.
- gjennomfører vedlikehold av biljardbordene, og jobber for musikk-tilbud i fellesområdene.
- skifter ut calling-systemet eller finner andre måter å levere beskjeder til innsatte på.

Unge innsatte

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- arbeider for å få på plass et ungdomsteam eller en ungdomsansvarlig for innsatte mellom 18 og 24 år.

Mattilbudet

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- legger til rette for selvforpleining.
- sørger for at innsatte får mat og drikke som er tilfredsstillende når det gjelder helse og ernæring.
- ser på muligheten for at innsatte kan ha tilgang på kiosken mer enn en dag i uka, og sysselsettes ved å delta i arbeidet med kiosken.
- lar de innsatte påvirke utvalget i kiosken i fengselet.

Kontaktutvalget

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- tilrettelegger for at rollen som tillitsvalgt inngår som en del av sysselsettingen.
- finne måter å gjøre rollen innsattrepresentant mer attraktiv.
- jobber for å få på plass mer enn én innsattrepresentant.
- legger opp til faste møtepunkter med et kontaktutvalg, og at det gis gode begrunnelser ved svar på saker som tas opp.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om fengselet har fått på plass en ny kontaktmann, eller et kontaktutvalg.

Bruk av tolk

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- sikrer at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet. I den utstrekning det er nødvendig, må fengselet benytte tolk.

Dagsplan

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- evaluerer nødvendigheten av oppstilling fortløpende.
- finner en mulighet for at de innsatte kan låse døren inn til cellene, slik at kun den/de som bor på den enkelte cellen har tilgang.

Aktivitetstilbud

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- gir de innsatte som ønsker det, mulighet til å vaske cella på egenhånd.
- skifter ut gardinene i datarommet til noen med et mer nøytralt motiv.
- jobber aktivt for å knytte til seg vikarer, og tilstreber å holde verksdriften og aktivitetstilbudene åpne hver dag, selv ved sykefravær.
- forsøker å legge til rette for at alle innsatte som ønsker å delta i kjøkkentjenesten får gjøre det i løpet av soningen.
- i samarbeid med et kontaktutvalg, legger en plan for felles arrangementer på kveld og helg gjennom året.
- jobber for å få på plass en aktivitør.
- tillater at innsatte får ha DVD-spillere på cella.
- i samråd med de innsatte utbedrer og innreder fellesarealene på en god måte.
- reparerer eller skifter ut treningsapparatene i treningsrommet fortløpende.
- øke tilstedeværelsen av ansatte blant de innsatte.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om overføringen til nytt bygg innebærer at færre innsatte kan sysselsettes ved G1 og G2, eller tilsvarende avdelinger.
- hvordan fengselet velger ut hvem som får kjøkkentjeneste, og hvor ofte innsatte som jobber i kjøkkenet rulleres.
- om det stemmer at innsatte med utenlandsk bakgrunn i mindre grad enn andre får jobbe på kjøkkenet, og eventuelt hvorfor.
- om innsatte har fått tilgang til PlayStation i spillrommet.
- om det benyttes en felles TV-pakke for hele kriminalomsorgen, eller om det er mulig å tilpasse denne. Hvis det er mulig å tilpasse anbefaler vi at fengselet går i dialog med de innsatte, for eksempel gjennom et kontaktutvalg, for å velge ut aktuelle kanaler.

Venteceller, utelukkelser og selvisolering

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- aktivt arbeider for å få ned antall utelukkelser.
- iverksetter tiltak som forebygger og reduserer omfanget av selvisolasjon.
- ser på muligheter for tilrettelegging ved fengselet, overføring til institusjon eller et annet lavsikkerhetsfengsel, der dagens rammer ikke muliggjør tilstrekkelig ivaretakelse.
- undersøker om det kan tilrettelegges for områder i fengselet hvor innsatte kan trekke seg tilbake uten å utelukkes, dersom de har behov for å være alene.

Forebygging av selvdrapsrisiko

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- fortsetter å skrive utdypende kommentarer til avkrysningene i kartleggingsskjemaet.
- alltid lager tiltaksplaner ved forhøyet selvdrapsrisiko.

Tilgang til helsetjenester

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- sikrer at innsatte opplever å bli tatt på alvor for sine helseplager, både av helseavdelingen og øvrige ansatte.
- har lav terskel for å ta kontakt med legevakt hvis man er usikker på omfanget av helseplagene.
- jobber opp mot kommunen for å sikre tilstedeværelsen av helsepersonell, særlig på ettermiddag, kveld og helg.
- sikrer at helsefremstillinger blir gjennomført, og loggfører avlyste helserelaterte fremstillinger på en måte som gjør at det kan føres statistikk, og som sikrer notoritet rundt antall og hvordan avlysningene følges opp.
- involverer helseavdelingen i vurderingen av om det er forsvarlig å utsette en helserelatert fremstilling.

Kontrolltiltak

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- tilbyr innsatte å gjennomføre russamtale ved funn, før det vurderes overføring til høyere sikkerhet.
- sikrer at det gis informasjon til innsatte om at det er gjennomført visitasjon av cellene i deres fravær.

Kontakt med omverden

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- oppgraderer telefonrommet, og påser at de er lydisolert og opplyst.
- skaffer flere telefoner.
- tilrettelegger for at flere innsatte kan få fysisk besøk i løpet av en uke.
- plasserer gapahuken slik at innsatte kan benytte den ved besøk, også mens byggingen av nytt fengsel foregår.
- tilrettelegger for videobesøk i andre rom enn besøksrommene.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hvordan besøkene fordeles og om det er ventetid for å få besøk.
- om fengselet klarer å møte etterspørselen fra de innsatte, eller om det er ventetid på iPad-besøk.

Tilbakeføringsarbeid

Tilsynsrådet anbefaler at avdeling Ilseng

- sørger for tilstrekkelig kapasitet til å tildele kontaktbetjenter for alle innsatte.
- bruker BRIK-kartleggingsskjemaene i større grad, samt utnytter disse bedre for å sikre en god tilbakeføring av de innsatte.
- arbeide for at alle ansatte og vikarer får opplæring i hvordan BRIK-kartlegginger skal gjennomføres.
- påser at innsatte som løslates før endt tid har både inntekt og bolig.
- styrker tilbakeføringsarbeidet, slik at alle innsatte får en reell mulighet til å sone på så lavt sikkerhetsnivå som mulig for den enkelte.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på

- om begrensning i tildeling av kontaktbetjenter er en lokal retningslinje.

4. Tilbakemelding og oppfølging

Avdeling Ilseng har fått mulighet til å kommentere faktaopplysningene i rapporten 21.09.2026. Fengselet er også bedt om å redegjøre for sin oppfølging av rapportens anbefalinger innen 04.11.2026 som vil publiseres sammen med tilsynsrapporten.